

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Èr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Cu privire la dezvoltarea economică a poporului nostru.

Crisa economică, prin carea trece în prezent țera a devenit în zilele din urma în adevăr acută. Prețul grâului, productul principal al țării noastre, este în anul acesta atât de scăzut, încât nici pre departe nu răsplătesce munca și cheltuielile cultivătorilor.

În fața acestei situațiuni nefavorabile, carea inspiră mari îngrijiri, — în zilele din urmă s'a discutat mult asupra întrebării, că pentru ce a scăzut atât de mult prețul grâului. La această întrebare s'a răspuns până acum, că scaderea prețului grâului provine din împrejurarea, că la noi în țera se produce pré mult grâu, și se negligă cultura altor roduri, și cu deosebire cultura așa numitelor plante de comerț. În timpul din urmă însă s'a ivit în presă și o altă părere, și anume, că cauza, pentru carea a scăzut prețul grâului ar fi speculațiunile de bursă, și anume, cumpărările și vinderile fictive, ce se fac la bursă. De aceea tendența cercurilor decizătoare este, ca aceste speculațiuni să-se modereze, și limiteze.

Poporul nostru încă suferă din cauza crizei economice, prin carea trecem, și alături cu poporul suferă biserica și cu deosebire școla noastră. Chiar pentru acesta, așa credem noi, că starea și dezvoltarea economică a poporului să-ne facă, să medităm din și în și tot mai mult asupra modului, cum am poté să inițiam în modul de gândire și acțiune al poporului o direcțiune și o capacitate mai mare de a face față necazurilor, pre cari le întâmpinăm zilnic pre terenul economic.

Pre noi ne privesce și ne atinge în mare măsură crisa enonomică, prin carea trece astăzi țera, dar ne apasă în măsură și mai mare necazurile moștenite din trecut. Am eșit și ne-am emancipat din

iobăgia seculară așa dicând numai cu sufletul și nepregătiți în măsură corespunzătoare pentru grăua luptă, pentru esistență și dezvoltare a timpului de față : èr timpul dela emanciparea noastră de sub iobăgia a fost pré scurt, ca să putem îngriji de toate lipsele poporului. În timpul acest scurt am făcut însemnate progrese în biserică și în școlă, — și nu se poté tăgădui am făcut progrese și pre terenul economic prin introducerea unei lucrări mai raționale a pământului și altele. N'am făcut însă nici pre departe pre terenul economic progresele, de cari avem trebuință, în fața multelor lipse ale poporului. Èr cauza acestei lipse de progres, așa ni-se pare nouă, a provenit mai cu seamă din motivul, că ocupați fiind pre alte terene cu cestiuni grele de resoltit nu ne va fi rămas dără nici timpul fisic trebuincios spre a ne ocupa cu o anumită sistemă de economia plugariului nostru. Astăzi a devenit însă această ocupațiune și anume : lucrarea cu sistemă de a îndrepta cu plan necazurile, de cari suferă poporul nostru pre terenul economic, — o cestiune de cea mai mare urgență ; și după ce este fapt, că factorul principal de producțiune este religiuinea. Astfeliu este natural, că biserica și școla noastră, preotul și învățătorul de astăzi chemat este a lua în mâinile sale cu totă iubirea și căldura, ce o merită, dezvoltarea economică a poporului.

Voină a începe lucrarea acesta cu plan și cu sistemă este neapărat de lipsă, ca în fiecare comună preotul și învățătorul să facă studiu special asupra stării, în carea se găsește economia poporului și asupra cauzelor, cari o-au produs. În acest studiu cu deosebire să-ne preocupe întrebările cardinale economice, din cari de astă dată amintim aceste două, și anume :

dacă este destul de dezvoltat sântul și plăcerea de lucru și adecă dacă placerea de lucru și nisuița de a-și câștiga cineva desteritățile pentru un lucru mai rodnic și mai rentabil, precum îl recer trebuințele de astăzi, sânt seau nu dominate în măsură corăspundătorie de religione.

Observăm adecă în punctul acesta, că este o mare deosebire asupra câștigului, pre carele îl realizăm prin mâinile și mintea noastră, punctul de mâncare, din carele procedem la lucru, — deórece este o mare deosebire, dacă cineva lucrăză numai din motivul, ca prin câștigul realizat să-și acopere lipsele momentane, și dacă cineva lucrăză, cu gândul și cu deplină inimă, ca să-și întemeieze bună starea și viitoriul său și al următorilor săi.

Timpul nostru cu scăderile și multele lui pretensiuni nu este cel mai favorabil pentru soiful de lucru amintit mai pre urmă. Este un felu de nefericire a lumii de astăzi în genere tendința de a trăi numai pentru astăzi și a gândi pre puțin la ziua de mâne. Slăbiciunea de carea vorbim, ivită și alimentată în lume cu deosebire prin multele lovituri, cari s'au dat cu voiă și fără voiă religiunii și bisericii, — are apoi partea ei slabă, că este mult puțin atrăgătoare mai cu seamă pentru clasele, cari nu au avut parte de o educațiune religioasă destul de îngrijită.

Acéstă lipsă de crescere religioasă, credem noi a produs în lucrătorii din apusul Europii tendințele socialiste și anarchiste, cari amenință pacea și dezvoltarea pacinică a lumii. Omul ajuns odată pre un astfelu de povârniș este cel mai nefericit, pentru că nefericit este omul, carele ascéptă, și-și depune sórtea și viitoriul în mâna întâmplării, și nu și-l întemeiează pre lucrul și omenia sa.

Poporul nostru este un popor eminaminte religios, un popor, carele vrea să trăiească, și să-și desvolte numai priu munca și omenia sa. Dar acest popor a fost veacuri multe iobagiu, a muncit pentru strein. Și în omul, carele muncesce, ér rodurile le ia altul, nu se póte desvolta nici odată plăcerea de lucru astfelu, că acéstă plăcere să fiă dominată de religiune.

Chiar pentru acésta țicem, vorbind de economia plugariului nostru, că este neapărat de lipsă, ca să cercetăm, și să vedem, starea, în carea se găsesce astăzi sântul și plăcerea de lucru la poporul nostru, și în special să vedem, dacă acest sânt este din destul dominat, seau nu de religiune, ca îndreptând ce vom afla de îndreptat aici, succes-

sive să putem îndrepta cu succes și alte scăderi, pre cari le vom observa.

Înființarea bisericii creștine.

[Continuare și fine.]

După înălțarea Domnului Apostolii și cei 120 de învățacei ai Domnului au petrecut în Ierusalim retrași de frica jidovilor, asceptând venirea Duchului sfânt. În timpul acesta au deplinit locul lui Iuda-isarioteanul, intrunindu-se în sinod împreună cu cei 120 de învățacei. Cu acéstă ocaziune la provocarea apostolilor, cei 120 de învățacei au propus doi candidați dintre densesi, și anume: pre Iosif, ce se chiamă Varsavă și pre Matia, ér apostolul Petru, rugându-se lui Dumneșeu, carele scie inimile tuturor, ca să aleggă pre unul din cei doi propuși de adunare de apostol al Domnului, a aruncat șorți, și sórtea a căduț pre Matia, și s'a numărat între cei 12 Apostoli.

La 10 zile după înălțarea Mântuitoriului la Ceriuri, și anume în ziua sərbătorii Rusaliilor jidovesce, pre când poporul era adunat din tóte părțile în Ierusalim, s'a pogorit în limbi de foc asupra Apostolilor Duchul sfânt; și Apostolii investiți cu puterea Duchului sfânt, cu putere de sus au început a predica poporului adunat cu o însuflețire și cu un curaj în adevăr dumneșeiesc, vestind popórelor, că Christos cel restignit este în adevăr Messia cel făgăduit prin proroci. Pentru prima dată s'a veduț în lume cu acéstă ocaziune puterea de sus, puterea darului preoției, lucrând în popor și influințând asupra modului de gândire și acțiune al poporului în tótă splendoria sa. Apostolii, cari mai înainte erau timiți, și trăieau retrași de frica jidovilor pășesc în public cu o resoluțiune, carea cuceresce inimile poporului, și inspiră gróză în protivnicii evangheliei și crucii Domnului. O taină ascunsă și nepetrănsă s'ar paré, că este schimbarea acésta mare produsă în Apostoli; dar taina părută devine ușóră de înțeles. Domnul Ceriului și al pământului a dispus astfelu. „Cuvântul trup s'au făcut, și am veduț mărirea Lui ca mărirea unuia trimis delă Tatăl plin de dar și de adevăr.“ Am veduț întrênsul pre adevăratul Dumneșeu: în sublimitatea învățăturilor sale evanghelice, în minunile sêvărșite, în cari s'a arêtat, și s'a dovedit pre Sine de ceea ce este: domn și stêpân preste natură și legile naturii, — în umilința, prin carea Domnul a luat chipul robului, în jertfa adusă pentru neamul omenesc prin mórtea pre cruce, în minunea sfintei Sale învieri, și în trimiterea Mângăitoriului Duch preste Apostoli, și prin acésta în-

vecinica sa rămânere și petrecere pre pământ prin sfânta Sa biserică și prin sfântul dar al preoției.

Apostolii Domnului au vorbit din inspirațiunea Duchului sfânt, și investiți cu putere de sus, cu puterea darului preoției „în streine graiuri și cu streine învățături; au vorbit în limbi neînvătate de densii mai rainte, din inspirațiune dumnezeiescă, și prin această din ordin divin s'a sacționat dreptul de limbă al fiecărui popor și respectarea individualității naționale a poporilor lumii.

Pășirea Apostolilor în predicarea cuvântului lui Ddeu a produs din început rezultate surprinzătoare în convertirea poporului la creștinism. După prima cuvântare rostită de Apostolul Petru în Ierusalim după pogorirea Duchului sfânt au adoptat creștinismul, și au primit botezul 3000 de oameni; ér după ce Petru a vindecat înaintea templului jidovesc un schiop din nascere, numărul creștinilor s'a înmulțit de nou cu 2000. Aceste cinci mii de credincioși cu Apostolii în frunte au format prima comună bisericescă înființată în Ierusalim după pogorirea Duchului sfânt.

Câtva timp la început sinedriul jidovesc s'a arătat indiferent față de Apostoli și față de lățirea cea repede a creștinismului, și nu a urmărit pre creștini. Acastă ținută o-a observat sinedriul jidovesc parte din motivul că se temea de furia poporului, la carele era lățită credința despre învierea Domnului din morți, și deci ascepta, ca această credință să-se mai uite și poporul să-se mai liniștescă, parte din motivul, că Apostolii la început au predicat în sinagoge și în templu, și nu se arătau contrari ceremonielor religioase. La început Apostolii și creștinii cercetau templul și sinagogele, și țineau sărbătorile jidovesci. Pre lângă acesta însă Apostolii și creștinii se întruneau și separat pentru săvârșirea cultului dumnezeiesc creștin. În aceste întruniri ceteau rugăciuni, se predica credincioșilor cuvântul lui Dumneșeu, se oficia sfânta cuminecătură, și se întăreau credincioșii în credința în divinitatea Mantuitorului și în învierea Lui din morți a treia și. Timpul cât Apostolii și creștinii nu au fost persecutați de jidovi, — l'au folosit spre a-se organiza și a-se întări în credința și în dragostea evanghelică. Creștinii se priveau, și se tractau unii pre alții ca frați, și se întreceau unii pre alții în practicarea învățăturilor și virtuților propagate de Domnul. Cei mai bogați își vindeau averile, și le puneau la dispozițiunea Apostolilor spre scopul, ca să ajute pre creștinii săraci. Cu vinderea averilor și depunerea prețului în cassa comună a bi-

sericii s'au întâmplat însă și unele casuri regretabile. Așa d. e. cetim în faptele Apostolilor, că un creștin cu numele Anonia și sotia sa Saphira, vândând un pământ a lor au voit să ascundă, și să rețină o parte din preț pentru sine. Pentru această faptă a lor au fost aspru muștrați de Apostolul Petru, ér după această muștrare ii-a ajuns pedepsa lui Dumneșeu, și au murit amândoi cu morțe grabnică. Tot din cauza averii și anume din incidentul împărțirii milosteniilor s'a născut și o certă între jidovii indigeni și între jidovii helenisti. Luând cunoștință de această certă Apostolii, și dechiarând că densii nu pot lasa cuvântul lui Dumneșeu pentru a servi meselor, — au provocat comuna bisericescă, ca să alégă 7 bărbați dintre credincioși cărora să-li-se încredințeze îngrijirea dreptă de împărțirea milosteniilor. Comuna bisericescă a ales spre scopul acesta pre: Stefan, Filip Prochor, Nicanor, Parmenas, Timon și Nicolau. Pre aleșii comunei bisericesci Apostolii ii-au chirotonit prin rugăciune și punerea mânilor, și le-a a dat titlul de diaconi. Pre lângă serviciile, pre cari le făceau diaconii la împărțirea milosteniilor, densii au fost întrebuințați de Apostoli și la funcțiuni spirituale, și anume pentru a săvârși taina sfântului botez și la predicarea cuvântului lui Dumneșeu.

Într'aceea vădând jidovii și sinedriul jidovesc succesele obținute de Apostoli în lățirea creștinismului, organizarea bisericii creștine ca societate separată și mai cu seamă vađa, de carea Apostolii și biserică creștină se bucura la popor în urma minunilor săvârșite de Apostoli și prin puterea spirituală-morală, pre carea o eserciau învățăturile Mantuitorului asupra modului de gândire și acțiune al credincioșilor — au făcut plan, ca să iea tôte dispozițiunile de lipsă spre a-i face imposibili. Drept aceea au prins pre Petru și pre Ioan, și luându-i la răspundere, le-a oprit sub pedepsă de morțe de a propovedui și a predica și mai departe pre Isus cel răstignit. Apostolii Petru și Ioan însă răspundând sinedriului au dechiarat cu tótă rezoluțiunea, că nu pot primi sfatul și porunca sinedriului, și au provocat pre sinedriu, ca să aprețieze însuși, dacă densii pot să asculte mai mult de sfatul și de porunca omului (sinedriului) decât de porunca lui Dumneșeu, dela carele au primit ordinul, ca să propage poporului pre Isus cel răstignit. Cu tôte acestea, temându-se sinedriul, ca să nu se revolteze poporul luând măsuri mai severe asupra Apostolilor, — a dimis pre apostolii Petru și Ioan, — mulțămindu-se de astă dată cu o simplă admoniare.

Continuând Apostolii și după această admoniere a sinedriului jidovesc a propaga cuvântul lui Dumne-
 țeu și a sevêrși minuni, — au fost prinși de nou
 de jidovi și dați în judecata sinedriului. De astă dată
 sinedriul era dispus a lua măsuri mai severe față de
 Apostoli. Unii erau de părere, ca se aplice asupra
 Apostolilor chiar pedepsa de mörte. Cu această oca-
 siune stând toți Apostolii înaintea sinedriului s'a în-
 întemplat în sinedriu un fapt de o deosebită însem-
 nătate, un fapt, care confirmă și dovedesce prin u n
 s t r e i n divinitatea Mântuitorului Christos și a sfîn-
 tei Sale biserici, — și anume: unul dintre membrii
 sinedriului, fariseul G a m a l e i l, om învățat și cin-
 stit la tot poporul, luând cuvântul a țin în sinedriu
 următoarele:

„Și acum țin vouă, opriți-vă dela ómenii acestia,
 și-ii lăsați pre ei, pentru că de va fi dela ómeni sfa-
 tul, seau lucrul acesta, se va risipi; ér de este
 dela Dumnețeu nu-l veți poté risipi“
 (fapt. Ap. c. 5 v. 38 și 39).

În urma întervenirii lui G a m a l e i l sinedriul
 a dispus, ca să bată cu biciul pre Apostoli, și să-i
 dimită; ér apostolii bătuți fiind de jidovi, au mul-
 țămît lui Dumnețeu, pentru că îi-a învrednicit a su-
 feri pentru sfântul Lui nume; și au continuat tot
 cu aceeași însuflețire predicarea cuvântului lui Dum-
 nețeu. Cu aceeași însuflețire predicau cuvântul lui
 Dumnețeu și împreună lucrătorii Apostolilor, și cu
 deosebire diaconul Stefan. De aceea iritați fiind ji-
 dovii pentru progresul repede, pre carele îl făcea creș-
 tinismul au înscenat un tumult de popor, carele a
 ucis cu petri înaintea porților Ierusalimului pre ar-
 chidiaconul Stefan, carele în chipul acesta a devenit
 primul martir al creștinătății.

După mörtea lui Stefan vădând jidovii, că creș-
 tinii nu se revoltază, precum se temeau, au luat dis-
 pusățiuni, ca se persecute, și să omóre pre creștini.
 Și fiind pericolul iminent, întrégă comuna bisericească,
 carea era pre timpul acela în număr de preste 5000
 a părăsit Ierusalimul, și s'a împrăsciat în Palestina,
 Libia, Fenicia, Cipru, Siria și Egipt, — predicând
 în tot locul evangelia Domnului; ér în Ierusalim au
 rămas numai Apostolii. Astfeliu prin creștinii fugiți
 din Ierusalim de frica jidovilor s'au înființat în mai
 multe locuri comune bisericesci. Așa diaconul F i l i p
 a înființat o comună bisericească în S a m a r i a și în
 mai multe locuri în Palestina pre țermunele mării
 mediterane, începând dela A z o t până la C e s a -
 r e a P a l e s t i n i. Înțelegând de acesta Apostolii
 Domnului au trimes pre Petru și pre Ioan în Sa-

maria, ca să întărescă în credință pre noii creștini.
 Rentorcând din Samaria apostolul Petru a întreprins
 o a doua călătorie în părțile Palestinei de lângă ma-
 rea mediterană, și în Cesarea a botezat pre capita-
 nul roman Corneliu. Botezul lui Corneliu a produs
 nedumerire între credincioșii din Ierusalim, cari și a-
 cum erau preocupați de credința, că legea cea nouă
 este menită de Domnul numai pentru jidovi și pro-
 seliți. În fața acestei nedumeriri Petru s'a justificat,
 citând unele locuri din sfânta scriptură a testamen-
 tului vechiu, și demonstrând, că legea cea nouă este
 menită de Domnul nu numai pentru jidovi, ci și pen-
 tru păgâni.

La anul 41 devenind rege din grația împăra-
 tului roman Claudiu preste întrégă Palestina Irod
 Agrippa, un nepot al lui Irod cel mare, și acesta do-
 rind a-se face plăcut jidovilor a înscenat o nouă gônă
 asupra creștinilor. El a dispus întemnițarea aposto-
 lilor Iacov cel bătrân și a lui Petru; și îi-a con-
 damnat pre amândoi la mörte. În urma acestei sen-
 tințe Iacov cel bătrân a fost decapitat, ér Petru
 scăpând din temniță în mod miraculos prin un ânger
 trimis de Domnul a fugit din Ierusalim.

După mörtea lui Irod Agrippa întemplată la a-
 nul 44, Petru, Iacov și Ioan s'a rentors de nou în
 Ierusalim, și comuna bisericească de acolo s'a reor-
 ganizat, — punându-o Apostolii sub nemijlocita con-
 ducere a lui Iacov cel tînăr, fratele Domnului, carele
 după tradițiune se privesce de primul Episcop al Ie-
 rusalimului.

Reprivind preste modul, cum din voința lui
 Dumnețeu s'a înființat biserica creștină, și s'a înau-
 gurat în lume împărăția lui Dumnețeu constatăm ur-
 mătoarele:

1. Prin nascerea Mântuitorului Christos din pré-
 curata fecióra Maria profeteiele testamentului vechiu
 despre venirea Messiei devin realitate. Dumnețeu se
 îmbracă în corpul omului; și în chip de om Dum-
 nețeu însuși prin patimile și mörtea sa de bună
 voiă pre cruce dă satisfacțiune lui Dumnețeu pentru
 păcatul n e a s c u l t ă r i i comis de omul cel dântâi.

2) Aparițiunea lui Dumnețeu în chipul omului
 pre pământ a fost o n e c e s s i t a t e pentru mân-
 tuirea omului, și pentru restabilirea raportului nor-
 mal, a raportului primitiv dintre om și Dumnețeu.

3) Mântuitorul Christos își justifică, și dove-
 desce Messianitatea și divinitatea Sa prin sublimita-
 tea învățăturilor Sale, prin minunile sevêrșite, prin
 cari se arată, și se dovedesce lumii de Domn și Ste-
 pân preste natură și legile naturii; și înființând bi-

serica Sa inaugurează pre pământ împărația cea vecinică a Domnului, menită a chema și a conduce toate popórele la mântuire.

4. Prin pogorirea Duchului sfânt preste Apostoli conform făgăduinții Domnului se inaugurează vecinica petrecere și rămanere a Domnului și Mântuitorului Christos pre pământ în sfânta Lui biserică.

5) Gónele înscenate de jidovi încontra Apostolilor și creștinilor dântâi nu numai că nu împedecă, ci tocmai din contră promovéză lățirea creștinismului.

Procanonul lui Petru Maior.

(Continuare.)

CAP XII.

Despre dovada ce trag Italianii din mutarea numelui Sfântului Petru asupra noastră.

Dacă lui Petru nu i-au dat Christos mai mare putere de cât celor-l-alți Apostoli, și nu l-au rânduit și preste Apostoli stăpânitoriu și păstoriu, pentru ce (zic Italianii) i-au mutat numele Christos și l-au numit Kifá, adică piatră: „Tu ești Simon, feciorul lui Ioană? Tu te vei numi Lifá, care se înțelége Petru“ (Ioan cap. 1, s. 42).

De voi răspunde la acésta a vóstră întrebare, o Italianilor! nu știu, că n'am fost sfétnicul lui Dumnezeu, n-ai Sfinția sa nu ne-au descoperit pentru ce lui Petru i-au mutat numele. Ce-mi veți zice? Imi veți zice doară că nu sînt filosof? Că nu sînt teolog? Că sînt un neștiutoriu? Dar dacă sînteți voi filosofi, sînteți teologi și mult știutori, spuneți-mi și voi pentru ce Dumneșeu n'au zidit mai de mult lumea de cât cum au zidit-o. Adevérat, de v'ași pune întrebarea acésta, ași fi vrédnic de rís, căci cugetul lui Dumneșeu nu-l póte și nime, de nu-l va descoperi însuși Sfinția sa. Pentru că (grăiaște Sf. Pavel către Rómleani (c. 11, s. 3. 34) „Cine au cunoscut gândul Domnului, sau cine sfetnic lui s'au făcut“? Sf. Ioan Gură de aur în Omilia a treia, despre mutarea numelor, zice: „Că punerea numelor iaste dovedirea stăpânirei“. De voești dară a găci, și că pentru aceia au mutat Hristos numele lui Simon în Petru, ca să se arate cum că însuși iaste stăpân a totă lumea, și voiaste și arată că Petru de aci înainte va să fie ucenic lui. Și acésta o va întări și Sfântul Chiril, patriarhul de la Alexandria, carele în tálcul cuvintelor acelora, tu te vei chema Chifá, așa grăiaște: „Și nu-l lasă să se mai cheme Simon, încă atunci pre el șieși, după puterea sa, ca pre al său cuprinđendu-l“. Dar ce vei să tragă de aci? Că are putere osebită și mai mare de cât ceia-l-alți Apostoli? Vei trage adevérat; dar cum că bine ai tras și n'ai greșit improtiva dialecticiei, nici odiniórá nu ne vei face să credem. Apoi de au mutat Hristos numele lui Simon și l-au numit Petru, au n'au mutat

și a filor lui Zebedeiu, a lui Iacob și a lui Ioan, și i-au numit fii tunetului? Au nu și a lui Pavel nume prin Duhul Sfânt s'au mutat? Căci fiind numele lui mai nainte Saul s'au chemat apoi Pavel. Despre carea a numelui mutare, când adică s'au făcut și prin cine s'au făcut, veđi Omiliile Sf. Ioan Gură de aur, céle despre mutarea numelor. Așa dară, pentru mutarea numelui nici cum nu poți osebi pre Petru de la ceia-lalți Apostoli, și (ca) pre ceia-lalți Apostoli să supui lui Petru, ca unui păstor.

Iarăși, zic Italianii, că Chifá însemnézá piatră și pentru acésta i-au dat Hristos lui Petru acest nume, căci pre dēnsul era (să) zidească Biserica ca pre o piatră, și pre dēnsul era să-l facă temelia bisericiei, precum i-au și zis, la Mat. c. 16, s. 18: „Tu ești Petru și pre acésta piatră voi zidi Biserica mea“. Și adevérat și Sfântul Chiril Alexandrēnul acel înțeles dá numelui Chifé: „Dar cu cuviósă asemănare pre Petru de la Piatră l-au numit, pentru că pre dānsul era să întemeieze Biserica; la tálcul cuvintelor: Tu te vei chema Chifá“. Și Ioan Gură de aur în Omilia . . . . despre mutarea numelui, zice: „Pre Petru adevérat de la faptă bună (vărute) așa l-au numit și pre numele lui dovada și semnul întăriei și a credinței au așezat“. Alaturând dară numele lui Petru cu a lui Pavel și cu a filor tunetului, zic aceiași că a lui Petru însemnézá mai mult.

La acéstea, răspundem, că nu tágăduim cum că Chifá însemnézá piatră și să i să fi dat acest nume cu privire la acésta: Tu ești Petru, și pre acésta piatră . . . . Dar pentru acésta să aibă mai mare Petru putere pe cât ceia-lalți Apostoli n'au dāruit lui Petru (Veđ mai sus, cap, 7). Apoi, au mai mult e piatră de cât tunetul? Că Petru să aibă mai mare putere de cât fii tunetului, Iacob și Ioan? Au mai mult însemnézá Petru de cât Pavel, de cât vasul alégerii?

CAP XIII.

Canóne pentru înțelesul Parinților întru pricea ce e despre stēpânirea Sf. Petru.

A. C e s á z i c e e n g o m i c o s — ἐγκωμιαστικός — adică după légea laudei nu iaste dogmá.

Cela ce-i deprins în măestria ritoricéscă, bine știe, că ritorul întru cuvēntarea sa adese, nu e nimic îngrijat, óre adevératu-i ce spune el sau ba. Lui i destul, dacă céle despre care vorbēște au ceva părere sau nalucă de adevér. Acésta se întâmplă mai ales când vēnslele curgerii spre lauda și mărirea cuiva le desface. — Atunci departe e de dēnsul cercetarea adevérului cea cu amăruntul de titluri nenumérate, face asemănări fără frică, slobóde-se la alegorii și la iparbolii, ridică sus, înaltă, laudă, mărește, singur de florile cuvintelor și de frumuseța vorbeii grijindu-se. Martori chem pre însuși Italianii, carii pe vremile acésta pre tóte neamurile după părerea mea le întrec întru podóba cuvēntărei. Au când să sue oratorul vostru pe amvon să laude pre vre-

Continuă e mie, nu-l înalță cu toată puterea? Nu-l asemănă cu Apostolii? Nu-l fac unul dintru ângeri? Nu-l alătură încă însuși cu Hristos? Și au cred a fi adevărate acestea cei ce-l aud pre el cuvântând? Ba nici el însuși nu le crede, ci numai face destul legii laudă.

Drept aceea când vei ceti în cărțile sfinților Părinți laude minunate spre Sfântul Petru credele toate. Căci nu e limbă care să pôtă numera laudele de care el întru apostolia sa s'au făcut vrednic. Iar când vei auzi dând titluri Sf. Petru și laude care să vedă a însemna lui Petru a fi dată mai mare putere de cât celorlalți Apostoli, și că acestea sint laude, iar nu dogmă. Căci bine știa Sfinții Părinți că niceări a fi dată acea tréptă de putere lui Petru, nu se află. Cumu-i când chiamă Sf. Ioan Gură de aur pe Petru gura Apostolilor. Au vei crede, că ceialalți Apostoli n'au avut gură? Că ceia-lalți Apostoli nu putea vorbi nemica fără de Petru? Apoi același titluri care dau Sf. Petru le dau și celorlalți; numesc sfinții pe Petru corifeu Apostolilor, dar același titlu îl aflu dat și lui Ioan, căci Sfântul Ioan cu rostu de aur în Omilia a 10-a despre fapt. Apost. unde vorbêște despre robia lui Ioan Apostolul așa grăiaște: „Veđi carii se prind corifeii Apostolilor“. Despre același felu de titlu în Omilia 26 đice: „Veđi că căpetania chesalaion (κεφαλαιον) pe lângă acești trei era, și mai ales pe lângă Petru și Iacob. Multe iarăși titluri dau sfinții Părinți lui Petru, cu privire la râvna și la drag stea cea mare ce avea Hristos“. Ba mie mi se pare că toate acolo bat. Și adevărat cu fierbințală pre toți Apostolii i-au întrecut, întră toți au fost întâi, corifeu, mai mare, căpetenie la toate primejdiile el întâi și pildă celorlalți. Ce de aci nu se pôte trage, că au avut mai mare putere de cât ceia-lalți Apostoli, nici că le-ar fi fost lor dascal și păstor. Că alta-i a avea mai mare fierbințală de cât alții și a fi mai îndrăsneț și mai fără frică, și alta-i a fi acelorași dascal și păstor și poruncitor. Era Petru întâi în primejdie și în bătae, iar când era liniște toți asemenea. „Iar când sint în liniște locurile (zice Ioan Gură de aur în Omilia 21, Fapt. Apost.) întru una toți; acesta nu pohtêște mai mare cinste“. Același sfânt în tălcul capului întâi cătră Gălăténi, zice că Pavel s'au dus în Ierusalim la Petru ca la un mai mare și mai bêtân. Dar același zice că s'au dus la Iacob iar ca la un mai mare și mai de cinste: „Intră la Iacob cu smerenie ca la un mai mare și mai de cinste“. Insa iar acolo împreună zice, că Pavel asemenea și întocmai era la cinste cu Petru: „După atâtea și atâtea de vestite lucruri neavând întru nemica lipsă de Petru nici de cuvântul lui a vedut, ce întru cinste fiind întocma cu el, căci nici voiu zice mai multe aci“. Veđi dar că Sf. Părinți acum se vedă a lauda pre unul mai tare, acum pe altul, dară nici odinórá n'au fost mintea lor să-i osibéscă întru putere, ci pe toți cu dogma îi ținea: „Impodobiti cu aceiași

impărtășire și a cinstei și a puterii. Sf. Ciprian în cartea, Despre împreunarea biséricii“.

CAP XIV.

Sfântul Petru au fost cel dintâi în ceata Apostolilor.

Intră alte vrednicii cu care Sfântul Petru au fost împodobit și acesta ne învățăm, că el în numărul Apostolilor cel întâi au fost, carea o adeverează Sfânta Scriptură. Căci numărându se Apostolii pururea pre Petru întâi în rând îl pune: „Iar numele celor doispredece Apostoli sint acestea: Cel dintâi Simon, ce se zice Petru ș. c. Mat. cap. 10, s. 2“. Iarăși Marcu, cap. 1, s. 36, Luca, cap. 8, s. 43; Fapt. Apost. cap. 1, s. 13, numai cătră Galateani, cap. 2, s. 9 întâi în număr se pune Iacob apoi Petru: „Și cunoscând darul cela ce s'au dat mie Iacob și Chifă și Ioan ceea ce să părea stâlpi a fi diréptele mie au dat și Barnabei spre însoțire ca noi la limbi, iară ei la tăiere împrejur“. „Fericitul acela Petru întră toți ucenicii, mai întâi procrithis (προκριθεις) singur mai mult mărturisit fiind, carele s'au vestit fericit, lui cheile împărăției ceriurilor s'au incredințat. Marele Vasiție în Proimia dupre judecată“. Iar Sfântul Ioan Gură de aur în Omilia 54 de la Mat. „Ce dară, rostul Apostolilor Petru? Pururea aprins, mai marele cétii Apostolilor, fiind întrebați toți, el răspunde“. Și în Omilia 88 de la Ioan: „Inalțat era întră Apostoli, gura ucenicilor și a cétii aceia creștet, corifi“ (κορηφή). Și în Omilia 3 Fapt. Apostolilor: „Și că cel mai întâi în ceta mai întâi pururea a vorbi începe“. Sfântul Chiril Alexandrénul în cartea a 12 a tăcului de la Ioan: „Nici va zice cineva că Petru carele ținea locul cel dintâi—προεταγμαμένος, pentru aceea întrebă, că c....., căci dară însuși Petru, carele iaste întâiul, procritos întră ucenici s'au smințit“. Evsevie istoricul în cartea a doua a Istoriei, cap. 13: „Pre cel mai tare și mai mare întră Apostoli si cu vrădnicia virtuței a celorlalți căpetenie proigoron (προήγορον) cătră Roma l-au povățuit“. Sf. Berérică încă la Mineiu Iunie 29 la Vecernie, despre Sfântul așa cântă: „Pre acesta adică ca pre o căpetenie a Apostolilor“. Și la Litie: „Petre mai marele slăviților Apostoli“. Și la Canon, peasna 1: „Pre mai marele Apostolilor astă-đi“. Cel ce iaste mai nainte de viéci, mai nainte pre tine cunoscându-te te-au rânduit prea fericite Petre, ca pre un mai mare al Beséricii și întâi pre scaune șezător. Nu-mi-i voiasă mai lungesc vorba, că pline-s despre acesta toate cărțile Sfinților Părinți. Una numai vom cerca, în ce stă căpetenia acesta? Și ce are Sfântul Petru de aci că-i cel întâi întră Apostoli? Mie mi se pare, că precum un stăpân având multe slugi și la toți asemenea incredințéază bunul său, ca de densus să aibă grijă și să-l sporéscă. Inse vedând pre unul dintré acele slugi a fi mai schitaciu, mai grijnic, mai cu mare râvnă cătră stăpânul său, pe acela deosebi îl îndeamnă să ia aminte la toate, deosebi îi dá

în grijă toate lucrurile și i le încredințază. Așa și Domnul Hristos Apostolilor săi au încredințat Beserica sa asemenea tuturor și întocma la toți au putere, de a păstori pre credincioși și de a le purta de grijă, precum în cele de-asupra capute am adevărit. Dar cunoscând dintru început pre Petru a fi mai cu mare râvnă de cât toți spre sine și mai cu mare ferbințală, și deosebi i-au încredințat oile sale și în grijă i le-au dat. Pentru aceea de multe ori avea Hristos obiceiul cătră Petru a îndrepta cuvântul său și a-l îndemna să poarte grijă de oi, adică de frații cei credincioși: „Iar carea ne împreună noastră mai ales bună-voința cea de sus iaste grija și dragostea de-apropelui, carea Hristos de la Petru pohteste, căci după ce ar fi gătit de-a mânca, zice Hristos lui Simon Petru: Simóne a lui Ioana, iubește-mă mai mult de cât aceștia? disă lui: Adevărat Dómnne, tu știi că te iubesc; zice lui: Paște oile mele. Și pentru ce trecând pre ceia-lalți despre acestea cătră acesta vorbește? Înălțat (engritos — ἔγκριτος) era întré Apostoli rostul ucenicilor și a câtei aceea creștet. Pentru aceea Pavel mai tare de cât pre ceia-lalți au venit să-l vadă pre acesta, împreună arătându i că trebuie de aci înainte să aiba îndrăsneală, precum ștergându-se lepădarea îi încredințază căpetenia fraților, nici nu pomeneste lepădarea, sau a-l infrunta. Iar îi zice, de mă iubești, fii înainte șezător întré frați, și aceea fierbinte dragoste carea pururea ai arătat întră carea te bucuri acum o arată, și sufletul acele ce ziceai că-l vei pune pentru mine, pune-l pentru oile mele.“ Ioan Gură de aur în Omilia 88 de la Ioan. Același sfânt în Omilia 3, fapt. Apost zice: „Că pentru virtute a fost în cel d'intăi lucrul alégerii altui Apostol în locul lui Iuda vênzătorul. Dar cu dreptul acestea așa să lucru pentru virtutea ἀρετήν bărbatului.“ Așijderea Evsevie în locul mai sus adus apriat zice, că Petru cu virtutea au fost căpetenie și mai întâi întré Apostoli. Iar carea-i virtutea aceea, fără numai râvna și fierbințală cea fără măsură, carea pururea îl împingea, și-l râpia să vorbească mai năiute de cât toți, să se slobodă la primejdie întâi, să ia sama la lucrurile credincioșilor mai tare de cât toți ș. c. De unde cu dreptul se numește, gura, întâiul, vârful, căpetenia, corifeul Apostolilor. Inse dintru această căpetenie nu nrméază că mai tare neștine ar trăbui să asculte de Petru de cât de alții Apostoli, căci una e puterea, autentia, (ἀθεντία) nna cinstea tuturor Apostolilor. Ce nu mai urméază că pe Petru mai de multe ori îl vom asculta de cât pe ceia-lalți Apostoli Că având el cu mult mai mare râvnă de cât ceia-lalți, ca și sluga aceea mai mare grijă va purta, mai de multe ori în lucruri se va mesteca, mai de multe ori va porunci.

CAP XV.

Intăia ședere ce e în Beserică, nu e rânduită spre aceea ca să fie mijlocire de a ținea unirea întré credincioși.

De ar fi intăia ședere rânduită spre aceea ca să fie mijlocire de a ținea întré credincioși unirea, adevărat când să scornea ceva price în Beserică sau ceva eres, la acela pe lângă carele era intăia ședere și căpetenia ar fi alergat eresului, cu un cuvânt pentru chivernisirea păcii, liniștii și a unirii inimii credincioșilor, că acesta iaste a fi mijlocire de-a ținea unirea întré credincioși. Dar nici odonioră în Biserică lui Dumneșeu nu s'au întâmplat acesta nu s'au ținut, nu sau creșut. Ciarcă în toate sutele, începurd de la Apostoli, că de tot altmintrelea vei afla. Știu că pre vremea Apostolilor au fost foarte mare price pentru tăierea împrejur și pentru legea lui Moisi. Unii zicea, că acelea nu sînt de lipsă spre spășanie, alții zicea să cine nu le va ținea acelea nu se va mântui. Crește sfada, să turbură inimile credincioșilor, vine în primejdie unirea credincioșilor. Trebuie dară să caute mijlocire pe a păzi unirea ș, de-a o ocroti. La cine dară alérgă creștinii? Au la Petru? Ba; ci la Sobor: „Rânduirea să se sue Pavel și Barnaba și alții ore-carii dintru ei cătră Apostoli și bătrâni la Ierusalim pentru întrebarea acesta.“ Fapt Apost. c. 15. Și nu Petru, ci tot Soborul au pus sfârșit pricei, au făcut pace și au ținut unirea întré creștini. Soborul drept aceea iaste mijlocirea de a ținea unirea întré credincioși, iar nu altul. Aceiași vei afla în totă una vreme și după sfinții Apostoli. Când au fost gâlcévă pentru đioa Paștilor cine au așezat'o? S'au amestecat adevărat Papa, pe lângă carele era intăia ședere, dar știind Părinții că nu el iaste ținta mijlocirea unirii, nici cum nu l-au ascultat, ci împărăchiarea au rémas până la soborul de la Nichea, carele hotărând ceea price au price au unit inimile credincioșilor. Așijderea când au fost price pentru botezul ereticilor, de trăbue să se primescă sau ba. Au ostoiatu-s'au sf. Chiprias și sf. Firmilian și toți africanii după judecata și propoveduirea lui Papa Ștefan? Ba. Ci macar că cu afurisania li s'au laudat, nemic n'au bagat sama, creșdend tare că nici Papa n'are putere de a le porunci, nici ei nu sînt datori a asculta da densus, că nimie nu e episcop episcopilor, precum să vedea Ștefan că face cu poronca: „Mai aste încă (zice sf. Chiprian în sobor), ca fiește-carele d'intré noi să spună judecata sa despre această întrebare, ce pre nimenea să nu judece sau să scóță de la împărțășirea sa pre cel ce amintrelea nu ca noi va ținea; că nimé d'intré noi după socoteală sa să face pre sine episcop episcopilor, și ca tiranii, cu frica să siléscă pre soții săi să asculte de el. Tot episcopul deplin are voe slobodă și putere întrégă, și precum nu se cuvine pre el să-l judece altul nu póte ca să judece. Judecata Domnului nostru Iisus Hristos toți să o așteptăm, cel ce singur are puterea a ne pune pre noi să ocărnuim Beserică sa și faptele noastre a le judecă“. Ba încă sf. Firmilian în epistolia cea cătră Chiprian îl chiamă pe Papa Ștefan schismatic, pentru ce nu

pe învățătura celor-lalți episcopi, necum să credă că-i dator să asculte de dânsul și să se unescă cu dânsul: „Câte prici și împărachieri au câștigat pren besericile a totă lumea, iar cât de mare păcat ți ai grămădit când de la atâtea turme te-ai tăiat; căci te-ai tăiat pre tine însuși, nu te înșala. Căci acela iaste adevărat schismatic, care de împărțășirea unirii cei besericesti s'au părăsit“. Acastă price întră Papa Ștefan și Chirprian de voești a o ști desevărșit o vei afla pe larg în istoria lui Freury frâncul, carea acum pe rumânie o au întors întru tot învățatul Samoil Clain. Precum la acêstea prici așa și la célealalte pururaa Soborul le-au făcut sfârșit, nu Papa, pupurea Soborul au împreunat, au unit inimile credincioșilor, iar nu cel întâi șezător, nu Papa. Ci pe Papa încă îl aducea la rând Soborul și cu ceia-lalți îl unea, precum tôte istoriile mărturisesc. Nici nu-mi zică unii dintră latin, că macar (că) nu are Papa putere de-a hotări pricea desevărșit, dară încai până ce se va hotări prin Sobor trăbue să ascultăm de Papa, și de va poronci tăcere, trăbue să tăcem. Nu zică, ziseiu aceste. Că nici asianii, când au fost pricea despre ȕica Paștelor, nici sf. Chiprian și sf. Firmilian și céle-lalte beserici nu și-au pus tăcere gurii sale după poronca Papii. Și au socotești că n'ar fi plinit acêsta atâta sf. Părinți, atâta mucenici și mărturisitori, căci a au fost mestecați întru pricile acêlea, de ar fi cređut că Papa are acea putere?

(Va urma.)

D I V E R S E.

* *Intrunirea congresului național-bisericesc.* Precum cetim în „Telegraful Român“ pré venerabilul Consistoriu metropolitan, a luat măsurile necesarie, ca congresul național-bisericesc să se întrunescă pe ȕia de 7/19 Maiu 1895.

* *Hîmen.* Dlu Michail Lucața, cleric absolut, a încredințat pre dra Lucreția, fiica părintelui Zacharie Milian din Dezna. — Felicitările năstre!

* *Concert.* Damele române din Timișora cu concursul tinerimei din loc și giur vor arangia un Concert împreunat cu petrecere de dans, în favorea copiilor sêraci dela școlele române de acolo, în 10/22 Noemvre 1894, în sala „Fabrikshof“.

* *Necrolog.* Subserișii cu inima înfrântă de durere aducem la cunoșcința tuturor consângenilor, amicilor și cunoșcuților, că Corneliu Perin, cassar la institutul de credit și economii „Lipovana“ în urma unui morș lung, și greu, în anul al 27-le al etății sale, Vineri în 28 Octomvre (9 Noemvrie) a. c. sêra la 11 ôre și a dat nobilul sêu suflet în mânil Creatoriului. Rămășițele pămênțești a-le scumpului defunct s'au aședat spre eternă odihnă Duminecă în 30 Octomvre (11 Noemvrie) la ôra 4. d. amiađi în cimiteriul gr. or. român din Lipova. — Fie-i țerina ușoră și memoria binecuvântată! — Lipova la 29 Octomvre (10 Noemvrie)

1894 Elena Perin născută Popovici, ca soție; Demetriu Perin și soția, ca părinți; Miron Perin, ca frate; 4) Ana Miloși n. Popovici, ea cumnată; Ștefan Draja cu soția, ca unchiu; Silviu Draja și George Draja, ca veri.

* *Calendarul tipografiei năstre* s'a bucurat și estimp de o trecere atât de mare, încât peste puțin timp va fi complet epuizat, drept-ce atragem atențiunea celor ce voesc să-l aibă, ca să grăbescă cu comănde.

C o n c u r s e.

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal lângă veteranul paroch Ioan Bozgan în Cicir, pe basa decisului Venerabilului Consistoriu gr. or. român din Arad, Nr. 5601/894. se escrie concurs cu termin de alegere pe 18/30 Decembrie a. c.

Emolumintele sunt:

- Una sesiune pământ arătoriu estravilan;
- Un intravilan parochial;
- Trei bucăți grădini suplinitóre;
- Birul dela 175 numere de case, câte o măsură grâu dela una;
- Stolele îndatinate;

Alesul capelan, va folosi jumătate din venitul șchițat sub literele a, b, c, d, și e, având a suporta tot în aceea proporție și sarcinile publice civile și eclesiastice.

Recursele instruate conform §. 15, lit. b) din regulamentul de parochii de clasa II, adresate comit. paroch. se se subșternă protopopului concerninte Moise Bocșanu în Arad, până inclusive 11/20. Dec. a. c.; până la care termin, recurenții se pot presenta în cutare Dominecă ori sêrbătóre la sfta biserică, pentru a-se valora în servițiul divin și predicare ori cântările rituali.

Cicir, 30. Octomb. (10 Novembre) 1894.

Comitetul parochial.

Conțeles cu protopopul: MOISE BOCȘANU, m. p.

Prin strămutare devenind vacantă capelania temporală, sistemisată pe lângă veteranul paroch Nicolae Ribariu din Șag, — pe basa resoluțiunei Venerabilului Consistoriu dto 24 Oct. a. c. Nr. 5890/1894 se escrie concurs pentru deplinirea ei cu termin de 30 de ȕile dela prima publicare în organul diecesan „Bis. și Școla.“

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: 1) jumătatea sesiunei parochiale, folosită de parochul Nicolae Ribariu; 15 jughere à 15 fl. 225 fl. 2) birul parochial pe jumătate face 20 chible à 3 fl. = 60 fl.; 3) venitul stolar pe jumătate, după calculul de mijloc al celor b ani din urmă = 60 fl.; 4) relut pentru cortel cât timp va fi parochul în viață 40 fl.; la olaltă 385 fl. La care sumă, în casul când alesul ar dovedi capabilitate și aptitudine în afacerile sale pastorale, se va mai bucura încă de un ajutor din fondul preoțesc, amésurat venitului dela sesiunea parochiei de acolo.

Dela recurenți se cere ca să dovedescă ecalificațiunea normată de măritul congres național bis., din 1891 p. 146 pentru parochii de clasa a doua. Recursele adresate comitetului parochial de acolo, se se înainteze subserisului ppresviter (Fabrik). Reflectanții sunt avisați a se presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătóre în st. biserică de acolo, cu observarea §. 18 din regulamentul pentru parochii — spre a-și arêta desteritatea omiletică și rituală.

Șag, Octomvre 1894.

Branču Savi, m. p.

Iosif Trifu, m. p.

președinte.

notar.

Cu consensul protopresbiterului: Dr. TR. PUTICI, m. p.